

שיעור ח: ייחוס אחר האם

Session #8: Matrilineal Descent

(1) דברים ז, א-ד

(א) כי יביאך ה' אלהיך אל-הארץ אשר-אתה בא-שמה לרשתה ונשל גוים-דבנים מפניך החתל והגר גשי והאמרי והכנעני והפריז והחוי והיבולי שבעה גוים דבנים ועצומים ממוך: (ב) ונתנם ה' אלהיך לפניך והכיתם החרם תחרים אתם לא-תכרת להם ברית ולא תחנם: (ג) ולא תתחתן בם בתך לא-תתן לבנו ובתו לא-תקח לבנך: (ד) כי-יסיר את-בנך מאחרי ועבדו אלהים אחרים וחרה אף-ה' בכם והשמידך מהר:

(2) דברים כא, טו-יז

(טו) כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הפקר לשנואה: (טז) והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבקר את בן האהובה על פני בן השנואה הפקר: (יז) כי את הפקר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אנו לו משפט הפקרה:

(3) שמות כא, ב-ד

(ב) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם: (ג) אם בגפו יבא בגפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו: (ד) אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו:

(4) מכילתא דרבי ישמעאל שמות שמות כ"א:ד

האשה וילדיה - מה תלמוד לומר? מגיד שילדיה כמות. אין לי אלא שפחה שילדיה כמות, נכרית מנין? רבי ישמעאל אומר: קל וחומר - מה שפחה כנענית שאין לה קידושין מכל אדם ולדיה כמות, אף כל שאין לה קידושין מכל אדם וולדיה כמות. ואי זה זה, זה זה, זה ולד שפחה נכרית.

(5) דברים כא, י"ד

(י) כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושביט שבי: (יא) וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה: (יב) והבאתה אל תוך ביתך וגלחת את ראשה ועשתה את צפרניה: (יג) והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ואחר בן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה: (יד) והיה אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר לא תמכרנה בכסף לא תתעמר בה תחת אשר עניתה:

(6) ירושלמי קידושין ג"ב

שפחה.

דכתיב האשה וילדיה תהיה לאדניה.

נכרית.

רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי. כתיב לא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו.

וכתיב כי יסיר את בנך מאחרי.

בנך מישראלית קרוי בנך. ואין בנך מן הגויה קרוי בנך אלא בנה.

(7) קידושין סח ע"א – סט ע"א

וכל מי שאין לה עליו וכו'. שפחה כנענית מנלן

אמר רב הונא אמר קרא שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור
 אשכחן דלא תפסי בה קדושי - ולדה כמותה מנלן
 דאמר קרא האשה וילדיה תהיה לאדוניה.

נכרית מנלן אמר קרא לאתחתן במ
 אשכחנא דלא תפסי בה קידושי
 ולדה כמותה מנלן.

א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי דאמר קרא
 כי יסיר את בנך מאחרי

בנך הבא מישראלית קרוי בנך
 ואין בנך הבא מן הנכרית קרוי בנך אלא בנה.

אמר רבינא

ש"מ בן בתך הבא מן הנכרי קרוי בנך
 נימא קסבר רבינא נכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר.
 נהי דכשר לא הוי ממזר לא הוי פסול מיקרי.

ההוא בשבעה גוים כתיב שאר אומות מנלן
 א"ק כי יסיר את בנך לרבות כל המסירים.
 הניחא לר"ש דדריש טעמא דקרא
 אלא לרבנן מ"ט.

א"ק ואחד כן תבוא אליה ובעלתה וגו'
 מכלל דמעיקרא לא תפסי בה קידושין.

אשכחן דלא תפסי בה קידושין
 ולדה כמותה מנלן

אמר קרא כי תהיין לאיש וילדו לו
 כל היכא דקרינן ביה כי תהיינה קרינן ביה וילדו לו
 וכל היכא דלא קרינן ביה כי תהיינה לא קרינן ביה וילדו לו.

אי הכי שפחה נמי אין הכי נמי
 אלא האשה וילדיה תהיה לאדוניה למה לי
 לכדתניא

האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד
הולד כמותה דברי ר' יוסי הגלילי וחכ"א דבריו קיימים
משום שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה.
 מאי תלמודא אמר רבא אדרבי יוסי הגלילי.

(8) ר"ן על ר"ף קידושין ל.א.

קרינא ביה וילדו לו. שמתייחס אחר אביו:

(9) רמב"ם איסורי ביאה ט"ו.ג.

ג. גוי ועבד הבא על בת ישראל, הולד כשר, בין בפנויה בין באשת איש, בין באונס בין ברצון. וגוי ועבד הבאין על הממזרת, הולד ממזר. והממזר הבא על הגויה, הולד גוי. נתגייר, הרי הוא כשר כשאר גרים. ואם בא על השפחה, הולד עבד. שיחררו, הולד כשר כשאר עבדים משוחררים, ומותר בבת ישראל.

ד. זה הכלל, בן הבא מן העבד או מן הגוי או מן השפחה או מן הגויה, הרי הוא כאמו, ואין משגיחין על האב:

לפי דבר זה התירו לממזר שישא שפחה כדי לטהר את בניו, שהרי הוא משחרר אותן ונמצאו בני חורין, ולא גזרו על השפחה לממזר מפני תקנת בנים:

(10) רמב"ן קידושין ס"ח ע"ב

בנך קרוי בנך ואין בנך הבא מן הכנעני קרוי בנך אלא בנה. פי' מדלא כתב רחמנא כי תסיר שמע מינ' שאין מקפיד באותו בן שנולד לו מן הכנעני' שאלו היה אותו הבן בכלל ישראל יותר היה לו להקפיד על אותו הבן **שהוא נגרר אחר מעשי אמו ומדבק בדרכיה שהיא מגדלתו מקטנותו עליהם אלא שמע מינה שאין הכתוב מקפיד באותו הבן בהסרה זו.**

(11) ירושלמי יבמות ב.ו.

יעקב איש כפר נבוריה אָזל לצור.

אתון שאלין ליה. מהו מיגזר בריה דאָרמייטא בְּשׁוּבָתָא

וסָבַר מישרי לון מן הָדָא ויְתִילְדוּ עַל מְשִׁפְחוֹתָם לְבֵית אָבוֹתָם.

שמע רבי חגיי אמר. ייתי. אייתוניה דילקי.

אמר ליה. מאיכן אתה מלקיני.

אמר ליה. מן הָדָא דְכָתִיב וְעַתָּה נְכָרוֹת בְּרִית לְאַלְהֵינוּ.

אמר ליה. מן הקבלה את מלקיני.

אמר ליה. וכתורה יעשה.

אמר ליה. מן הָדָא אוֹרֵיָה.

אמר ליה. מן ההיא דאמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בר יוחי.

כתיב לא תתחתן בם וכתיב פי יסיר את בנך מאחריי.

בנך מישראלית קרוי בנך. ואין בנך מגויה קרוי בנך אלא בנה.

אמר ליה. חבוט חבטך דהוא טבא בקלטא.

תוספת - תפילה בעד השבויים

מי שברך אבותינו
 אברהם יצחק ויעקב
 יוסף משה ואהרן דוד ושלמה,
 הוא יברך וישמר וינצל את נעדרי
 צבא הגנה לישראל ואת השבויים
 (רון בן בתיה [ארד])
 בתוך שאר אחינו בית ישראל
 הנתונים בצרה ובשביה.
 בעבור שהקהל מתפלל בעבורם,
 הקדוש ברוך הוא
 ימלא רחמים עליהם,
 ויציאם מחשך וצלמות, ומוסרותיהם
 ינתקו, וממצוקותיהם ישיעם,
 וישיבם מהרה לחיק משפחותיהם.
 "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני
 אדם".
 ויקים בהם מקרא שכתוב: "ופדויי ה'
 ישובו ובאו ציון ברנה ושמחת עולם
 על ראשם. ששון ושמחה ישיגו ונסו
 יגון ואנחה" ונאמר אמן.

מי שברך אבותינו
 אברהם יצחק ויעקב
 הוא יברך וישמר וינצל את נעדרי
 צבא הגנה לישראל
 וחסופי ישובי הדרום,
 ביניהם טף ונשים, זקנים ונערים,
 החטופים בידי בני עולה
 אויבי עמך ומחללי אדמתך.
 בעבור שהקהל מתפלל בעבורם,
 הקדוש ברוך הוא
 ימלא רחמים עליהם,
 יחזק את לבם ויאמץ את רוחם
 ויציאם מחשך וצלמות, ומוסרותיהם
 ינתקו, וממצוקותיהם ישיעם,
 וישיבם מהרה לחיק משפחותיהם.
 ויקים בהם מקרא שכתוב: "ופדויי ה'
 ישובו ובאו ציון ברנה ושמחת עולם
 על ראשם. ששון ושמחה ישיגו ונסו
 יגון ואנחה" ונאמר אמן.

May He who blessed our forefathers, Avraham, Yitzhak and Yaakov, bless, protect and guard those soldiers of the Defense Forces of Israel who are missing and those abducted from the towns in the south, including children, women, the elderly and the young, who were taken by evildoers, the enemies of Your people and those who desecrate Your land. This community is praying on their behalf. The Holy One, who is blessed, should be filled with compassion for them, strengthen their hearts and fill their spirits with courage and bring them out from darkness and the shadow of death, break their bonds and save them from their distress and return them speedily to the welcoming arms of their families. They should realize the fulfillment of that which is written: *And the ransomed of Hashem shall return and come with singing to Zion. And everlasting joy shall be upon their heads; they shall obtain gladness and joy, and sorrow and sighing shall flee away.* And let us say Amen.

מִי שֶׁבֵרַךְ אֲבוֹתֵינוּ
 אֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
 הוּא יְבָרֵךְ וְיִשְׁמֹר וְיִנְצֵר
 אֶת נַעֲדָדֵי צָבָא הַגְּנֵה לְיִשְׂרָאֵל
 וְחֲטוּפֵי יְשׁוּבֵי הַדְּרוֹם,
 בֵּינֵיהֶם טַף וְנָשִׁים, זְקֵנִים וְנַעֲרִים,
 הַחֲטוּפִים בְּיַדֵּי בְּנֵי עוֹלָה
 אוֹיְבֵי עַמּוֹד וּמְחַלְלֵי אֲדָמָתְךָ.
 בְּעִבּוֹר שְׁהִקְהַל מִתְפַּלֵּל בְּעִבּוּרָם,
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יִמְלֵא רַחֲמִים עֲלֵיהֶם,
 יַחֲזִק אֶת לְבָבָם וַיֵּאֱמַץ אֶת רוּחָם
 וַיּוֹצִיאֵם מִחֹשֶׁךְ וְצִלְמוֹת, וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם
 יִנְתֵּק, וּמְצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם,
 וַיִּשְׁיבֵם מִהֲרָה לְחֵיק מְשֻׁפְחוֹתֵיהֶם.
 וַיִּקְיֵם בָּהֶם מְקָרָא שְׁכָתוֹב:
 "וּפְדוּיֵי ה' יִשׁוּבוּ
 וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה
 וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים.
 שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׂיִגוּ
 וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה"
 וְנֹאמַר אָמֵן.